

κυρία τις φέρουσα προσωπίδα ἀπεκάλυψεν ἕνεκα ζήλοτυπίας πρὸς τινὰ στρατηγὸν τοῦ Ναπολέοντος, ὅτι ἡ σύζυγός του ἐπεδούλευε τὴν τιμὴν αὐτοῦ, τηροῦσα σχέσεις μετὰ τοῦ βασιλέως τῆς Νεαπόλεως. Ὁ δὲ στρατηγὸς ἐκμανεῖς ὑπέβαλε παράπονα πρὸς τὸν αὐτοκράτορα. Ἐ! φίλε μου, ἀπεκρίνατο ὁ Ναπολεὼν ὑπομειδιῶν, ἐὰν ἀνελάμβανον νὰ διεκδικήσω τὴν τιμὴν τῶν ἐν τῇ αὐλῇ μου συζύγων, ποῦ θὰ μ' ἔμενε πλέον καιρὸς νὰ ἐνασχοληθῶ εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς Εὐρώπης;

—ο—

Ὁ Ναπολεὼν εἶχε τὴν μανίαν νὰ δεικνύῃ ὅτι τὰ πάντα γινώσκει. Εὐρισκόμενός ποτε εἰς Ἀμιένην, ἐδέχθη πρεσβείαν παρὰ τε τῶν Ἀρχῶν καὶ τῶν ἑταίρειών. Εἰς τὴν πρεσβείαν ἐκπαιδευτικοῦ τινος πώματος εἶπεν ὅτι θαυμάζει πῶς εἰς πόλιν μηδέποτε ἀναδείξασαν διακεκριμένους φιλολόγους, ὑπῆρχε, πλὴν τοῦ σώματος τούτου, καὶ ἀκαδημία φιλολογίας. Τότε εἰς τῶν πρέσβεων ἀπεκρίνατο ὅτι εἰς Ἀμιένην ἐγεννήθη ὁ Δουκάγγιος καὶ ὁ Γρεσέ. Ἐλθούσης μετὰ ταῦτα τῆς πρεσβείας τῆς ἀκαδημίας, ὁ Ναπολεὼν εἶπεν ὅτι ἡ πόλις ἐκείνη ἦτο προσφιλεῖς εἰς τοὺς πεπαιδευμένους, διότι ἐγέννησε δύο μεγάλους ἀνδρας, τὸν Δουκάγγιον καὶ τὸν Γρεσέ. Ὅλοι ἐθαύμασαν τὴν σοφίαν τοῦ αὐτοκράτορος, πλὴν ἑνὸς μόνου, ὅστις ἦτο μέλος καὶ τῆς προηγηθείσης πρεσβείας.

ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

κατὰ τοῦ γυναικείου ἐνδύματος.

—οοο—

Ἐν Ἀμερικῇ, Ἀγγλίᾳ τε καὶ Γαλλίᾳ ἐξεδόθησαν συγγράμματα ὧν τὰ πλεῖστα ὑπὸ γυναικῶν, σπουδαίως κατακρίνοντα τὸ κατ' ἡμᾶς γυναικεῖον ἐνδύμα, καὶ ἐπιζητοῦντα τὴν τροποποίησιν αὐτοῦ. Τῶν συγγραμμάτων τούτων ἀνάλυσιν ἐδημοσίευσεν ὁ Κ. Φιλάρετος Charles, καὶ ταύτην, ὡς περίεργον, κιννοποιούμεν ἐνταῦθα χάριν τῶν ἡμετέρων Ἑλληνίδων.

«Ὁ σταυροφορικὸς οὗτος πόλεμος εἶναι παγκόσμιος. Εἰς τὴν Αὐστραλίαν, τὴν Καλλιφορνίαν, τὴν Ἰσπανίαν, τὸ Λονδίον, ἑφημεριογράφοι, ποιηταί, πολιτικοί, στρατιωτικοί, ἀριστοκράται, φιλελεύθεροι, νομοθέται, ζωγράφοι, ἱατροί, τραπεζομάντις, ἐν λόγῳ πάσης τάξεως κοινωνικῆς μέλῃ καὶ πάσης αἰρέσεως ὀπαδοί, περὶ πλεῖστα ἄλλα διαφωνοῦντες, εἰς ἓν μόνον συμπέπτουσιν, εἰς τοῦτο· ὅτι αἱ γυναῖκες ἀπὸ τινῶν ἐτῶν ἐνδύονται ἀσχημύτατα, ὅτι ἐκ τούτου καὶ ἡ ὄψις αὐτῶν καθίσταται δυσάρεστος, καὶ ἡ προσέγγις κινδυνώδης, καὶ αἱ κινήσεις δύσκολοι, καὶ ἡ μεταφορὰ σχεδὸν ἀδύνατος, καὶ ὅτι, πρὸ πάντων, ὡς τὸ πῦρ τὰ φύγανα, οὔτε καὶ αὐταὶ

νέμονται καὶ καταναλίσκουσι τὸ βελάντιον τῶν ταλαιπώρων συζύγων των.

» Καὶ ψάλλονται μὲν ταῦτα καθ' ἑκάστην ἀπὸ τῆς ὑπάτης μέχρι τῆς νήτης, φωνὴ ὅμως βουώντος ἐν τῇ ἐρήμῳ! Αἱ καλαὶ μᾶς κυρίαι φιλοτιμοῦνται νὰ γίνωσι πλατύτεραι, ἀσκειδέστεραι καὶ ὑπέρποτε δυσανάλογοι. Εἰς μάτην πᾶσαι αἱ ἀρχαῖαι καὶ νεώτεραι γλώσσαι, πᾶσαι αἱ φυλαί, πᾶσαι αἱ κλάσεις τῆς κοινωνίας, φροντίζουσιν κατὰ τοῦ πλάτους καὶ τοῦ μήκους τῶν φουστάνιων, ἀναθεματίζουσιν ὡς ἐξ ἐνὸς στόματος αὐτὰ· εἰς μάτην ἐξορκίζουσιν τὰς κυρίας νὰ μετριάσωσιν ὀπωσοῦν αὐτὰ καὶ νὰ τὰ καταστήσωσιν ἀνθρωπινότερα. Ταύτην τὴν ὥραν κεῖνται ὑπ' ὄψιν μου δώδεκα συγγράμματα, εἰς πέντε διαφόρους γλώσσας συντεταγμένα, μίαν ἔχοντα καὶ τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν. Ποῖος τὰ ἀκούει! Οὔτε αἱ παρακλήσεις, οὔτε αἱ σάτυροι, οὔτε αὐτοὶ τῶν Ἀμερικανῶν οἱ ὑπολογισμοὶ οἱ τρανῶς ἀποδείξαντες ὅτι διὰ τὸ πολυδάπανον ἐνδύμα τῶν γυναικῶν ἐχρεωκόπησαν οἱ ἄνδρες των, ἰσχύουσι καὶ πρὸς στιγμὴν νὰ συγκινήσωσι τὰς ἀναλγήτους τῶν κρινολινοφόρων καρδίας.

» Ναὶ μὲν, μαντεύω τί θὰ ἔλεγον καὶ πρὸς ἡμᾶς τοὺς ἀνδρας αἱ γυναῖκες ἀπαντῶσιν εἰς τὰς κατηγορίας μᾶς· αἱ εἰς, κύριοι, θεωρεῖτε ἡμᾶς ἀσχήμους, ἡμεῖς ὅμως σὰς ἀποπροπαίους καὶ φοβερούς. Οἱ πόδες σας, περιωρισμένοι εἰς στενὴν φολακὴν, μαύρην συνήθως, καὶ ἀπολήγοντες εἰς σανδάλια στιλπνοῦ δερμάτος, ὁμοιάζουσιν κατάρτια· καὶ, τί στραβοκάτarta, Θεέ μου! Ἡ κεφαλὴ σας σκεπάζεται ἀπὸ σωλῆνας θερμάστρας καὶ ἀπὸ κατακαπνισμένης χύτρας τοῦ μαγειρείου, αἵτινες εἰς ἄλλο δὲν χρησιμεύουσι παρὰ εἰς τὸ νὰ σφίγγωσι τὸ μέτωπόν σας καὶ νὰ τὸ ἀσχημίζωσι μὲ γραμμὴν κοκκίνην, νὰ σὰς θερμαίνωσι καὶ νὰ φέρωσιν ἄνω κάτω τὴν κόμην σας, τὸν μόνον τοῦτον κόσμον τὴν ὁποῖον σὰς εἰδωκεν ὁ Θεός. Καὶ ἡ βελάδα σας; θαυμάσιον τρώντι ἐνδύμα ἀπὸ τοῦ ὁποῖον μόλις σκεπάζονται αἱ πλάται σας, ἐνδύμα ἀνυπερέως ὅπως καὶ τὸ γελέκι σας. Ὁλόκληρος δὲ ὁ ἱματισμός σας, ἢ μᾶλλον ἡ ἐλλειψὶς ἱματίων, διότι φαίνεσθε ὡς ἄλλοι Ἀδάμ, μαρτυρεῖ τρώντι ὑπὲρ τῆς ἐρευρετικῆς σας δυνάμεως! εἶναι καὶ ἄστενος καὶ ἀνόητος· καὶ ὅχι μόνον αὐτὸ, ἀλλὰ τὸ μὲν καλοκαίριον σὰς ζεσταίνει, τὸν δὲ χειμῶνα δὲν σὰς προφυλάττει ἀπὸ τοῦ ψύχους· εἶναι πρὸς τούτοις καὶ πολυδάπανος, διότι ταχέως φθείρεται. Ἀρμόζει ἄρα εἰς σὰς νὰ κατακρίνατε τὸ ἐνδύμα μᾶς; Καὶ τί δὲν μᾶς λέγετε; Προχθεὶς ἔγραψέ τις ὀλόκληρον ἱερσμιᾶδα κατὰ τοῦ πλάτους τῶν φουστάνιων μᾶς. Σήμερον ἄλλος μᾶς μέμψεται ὡς παραπονουμένους ὅτι δὲν ἔχομεν ἄρκετὰ νὰ φορέσωμεν, αἱ ἐνῶ, λέγει, ἔχομεν, σκούφιας, μαντύλιας, καπέλλα, τραχηλιάς, σάλια, μανίκια, μανικάνια, καὶ . . . καὶ . . . καὶ . . . φουστάνια διὰ τὸ πρόγευμα, φουστάνια διὰ τὸ γεῖμα, φουστάνια διὰ τοὺς χοροὺς, φουστάνια διὰ κάθισμα, φουστάνια διὰ τὸν περίπατον καὶ φουστάνια διὰ τὴν οἰκίαν, πρὸς τούτοις φουστάνια τοῦ χοροῦ, τῆς ὁμιλίας, τῆς συνχναστροφῆς, τοῦ χειμῶνος, τοῦ

καλοκαιρίου, τοῦ φθινοπώρου, καὶ, διὰ νὰ μὴ πολυλογώμεν, φουστάνια παντός χρώματος, παντός σχήματος, παντοίας ὕλης, πολυτιμώτατα, φουστάνια κατάλληλα πρὸς πᾶσαν χρῆσιν καὶ ἐργασίαν, τὰ ὅποια μεταχειρίζομεθα μὲν ἀλλὰ καὶ δὲν ἐργαζόμεθα. »

Ἡ Ἰδοῦ πάλιν μία Γερμανὶς ἡ ὁποία ἱεροκηρύττει μὲ λόγους μεταφυσικοὺς τὴν μετὰρρύθμισιν τῆς ἐνδυμασίας μας, καὶ μᾶς προτρέπει νὰ φορέσωμεν ἀνδρικά, ἐπειδὴ, λέγει, αὐτὸ θῆλυ ἐπανερχεῖται εἰς τὰ ἄρρεν, τὸ ὑποκειμενικὸν συγγέσται μὲ τὸ ἀντικειμενικόν· φθάνουσι δὲ εἰς τὴν ἀπόλυτον ταυτότητα τοῦ ὄντος ἐρχόμεθα εἰς τὸ οὐκ ἐγὼ διὰ τοῦ ἐγὼ· καὶ ἐὰν δὲν καταστροφῇ ἡ παθητικότης τοῦ ewige weibliche διὰ τῆς ἄρρενος δυνάμεως, δὲν θὰ γείνη οὐδεμία πρόοδος. » Ἀπλὸν ἄρα ὅτι πλατύτατα εἶναι τὰ φουστάνιά μας. Ἰδοῦ ἐτυστήθη εἰς Βόστον ταχυτικὴ ἐφορεῖα ἔχουσα πρόεδρον, ταμίαν, γραμματέα, κλήτορας, κλπ., τῆς ὁποίας σκοπὸς εἶναι νὰ ἐξοντώσῃ τὰ ἀθῶα φουστάνιά μας.

Ἡ Ἀς ὑπερασπισθῶμεν λοιπὸν ἐαυτὰς, καταφεύγουσι μάλιστα καὶ εἰς τὴν φιλοσοφίαν, κατὰ τὸ παράδειγμα τῆς Γερμανίδος μας. « Δὲν εἴμεθα ἡμεῖς αἱ γυναῖκες τὰ ἀληθῆ θεομόμετρα τῆς ἠθικῆς καταστάσεως τῶν λαῶν; Ὅτε ἡ Κ. Ρολάνδ ἐσύχναζεν εἰς τὴν λέσχην, τὸ ὅποιον δὲν μὲ ἀρέσει διόλου, ἡ ἐξάδιζεν ἀτάραχος εἰς τὸν θάνατον, ὅπερ θαυμάζω, ὅταν ἡ Καρλόττα Κορδαὶ ἐπισκέπτετο τὸν Μαρὰς, ἐφόρουσαν καὶ αἱ δύο ἐνδύματα ἐλαφρά, ἐπιτρέποντα τὴν ταχύτητα τῶν κινήσεων καὶ τὴν ἐπιχειρήσιν. Περὶ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν παράδοξός τις γυνή, συναρμολογμένη πρὸς τοὺς τότε τρικυμιώδεις καιροὺς, ἡ Κ. Ὀλυμπία Γκούρη, ἐτύπωσε ταῦτα εἰς τὸ προαίγιον ἀθλίου τινὸς δράματος τὰ Χερουβεῖμ κηλουμένου· « Εἴμαι γυνή καὶ συγγραφεύς· ἔχω ἄρα ἐν ἐμοὶ τρικυμίας δύο. » Ἡ θυελλώδης αὕτη γυνή παρήλαθ'· δὲν τὴν θέλετε πλέον, ζυγαίρετε ἄλλο τι καλῆτερον. Δὲν ἀγαπᾶτε λοιπὸν σήμερον νὰ ἐξοδεύετε παλλὰ; Ἰδοῦ ἐξοδεύομεν· δὲν εὐχαριστεῖσθε νὰ κερδαίνετε διὰ μιᾶς καὶ νὰ τὰ ρίπτετε εἰς τὴν θάλασσαν; Σᾶς ὑπακούομεν· δὲν σᾶς ἀρέσει νὰ κρύπτεται τὸ γελοῖον ὑπὸ τὸ σπουδαῖον, τὸ πεφουσιωμένον ὑπὸ τὸ μεγαλοπρεπές, τὴν ἐνδοειαν τῶν ιδεῶν ὑπὸ τὸ ἀχανές πέλαγος τῶν συστημάτων, τὴν ὑπερρίλυτίαν ὑπὸ τὸν χεῖμαρρὸν κενῶν φράσεων, εἰς ἕνα λόγον, τὸ τίποτε ὑπὸ ψευδές, νόθον καὶ ἐπίπλαστον ἐξωτερικόν; Καὶ τί ἄλλο κάμνομεν καὶ ἡμεῖς παρὰ ὡς καλαὶ σύζυγοι νὰ πατώμεν τὰ ἴχνη σας καὶ νὰ σᾶς μιμώμεθα; Ἄφετε λοιπὸν τὰ ταλαίπωρα φουστάνιά μας, ἐπειδὴ, σᾶς τὸ ἐπαναλέγω, ἡμεῖς δὲν κάμνομεν παρὰ ὅ,τι σᾶς θέλετε· μήπως τὰ ἔχη σας εἶναι ἀληθέστερα τοῦ ἐνδύματός μας; »

« Ἡμεῖς δὲ οἱ ἄνδρες τί θ' ἀπαντήσωμεν εἰς τὰ ἐπιχειρήματα ταῦτα, εἰς τὸν σωρεῖτην τοῦτον συλλογισμόν τῆς φιλοσόφου γυναίκος; »

« Βέβαιον εἶναι ὅτι τῶν μεγαλοπρεπῶν καὶ ἡγεμονικῶν φουστανίων σας τὸ κράτος ἐκτείνεται ἀπὸ παράτων ἕως περάτων τῆς οἰκουμένης, καὶ ὅτι αἱ κραυ-

γαὶ τῶν φιλοσόφων πλατίζουσαι συγχρόνως προξενοῦσιν τινὰ θόρυβον ὁμοίον πρὸς τὸν τῶν φουστανίων. Ἐὰν κατορθώσωσι νὰ περιορίσωσι τὸ πλάτος τῶν κανύστρων τούτων τῶν γυναικῶν, θὰ κάμωσιν ἀληθῶς ἀνδρὶ καὶ θῆμα τοῦ ὁποίου οὐδεὶς μέχρι τῆς σήμερον ἐγένετο ἄξιος. Ὁ σοφὸς Βὲν Ζήγσων κατεμύεμετο, ὡς καὶ ἡμεῖς σήμερον, τὰς τότε κυρίας. « Δὲν βλέπω, ἀνέκραξε, πλέον γυναῖκες καὶ σάκια ἀνθρωπίνην, ἀλλὰ στρογγύλα σύματα! Ἀδικεῖτε ἐαυτὰς περιβαλλόμεναι μὲ φρούρια ἡρξίστεια, φρούρια ἄσχημα ἐνῶ δὲν εἶναι ἀπόρητα. » Ὀλίγον ἔπειτα, ὅτε ἡ κατὰ τῆς Ἐνετίας συνωμοσία τῶν Ἰσπανῶν συνετάραξε τὴν Εὐρώπην, τὰ κανύστρα μετεβλήθησαν εἰς κώδωνας· αἱ γυναῖκες, φουσκωταὶ καὶ στρογγύλαι ὅπως καὶ ἐπὶ τῶν καθ' ἡμᾶς ἡμερῶν, παρώργισαν τοσοῦτον τὸν πνευματικὸν καὶ δηκτικὸν Κουεζέδον, ὥστε διαχωμωδῆται τὸ πλάτος τῶν φουστανίων ἡγωνίσθη νὰ φέρῃ εἰς μετάνοιαν τὰς Ἰσπανίδας. Παρέστησαν εἰς τὴν σάτυρὸν τοῦ γυναικῆ τὴν ὁποίαν ἐκλαβὼν ὁ λαὸς ἀντὶ κώδωνος ἐκρέμασεν εἰς τὸ μέσον μεγάλης πλατείας. Καὶ ἐξεκαρδίζοντο μὲν αἱ κωδωνογυναῖκες ἀνυγνώνεσθαι τὴν σάτυραν, οὐχ ἥττον ὁμοῦς ἐξηκολούθουν στρογγυλευόμεναι καὶ πλατυνόμεναι. Αἱ Ἰσπανικαὶ Ἀρχαί, αἱ τὰ πάντα πράττουσαι διὰ κανονισμῶν καὶ ψηφισμάτων, ἐκερυνωδύληται τότε τὰ πλατέα φουστάνια, ἀπαρξάλακτως ὅπως καὶ τὸ 1623 παρέδωκαν εἰς τὰ ἀνάθεμα μετὰ νηθὲ καὶ τὰ βραχία τῶν ἀνδρῶν, τὰ ὅποια εἶχον τόσον πλάτος ὥστε μετεβάλλοντο ἀκόπως καὶ εἰς ὁλόκληρον ὄπλοθήκην. Ἡ ἱστορία λέγει ὅτι Φίλιππος ὁ Β', μαθὼν ποτε ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ Λὸν Κάριλως ἔφερεν ἐντὸς τοῦ ἀπεράντου βραχίου τοῦ πιστόλιος δύο, ἐροδῆθη μὴ τὸν φανεύσῃ καὶ ἐπρόσταξε νὰ τὸν σκαλίσωσιν ἐπιμελῶς. Καὶ ἐγκατέλιπον μὲν οἱ ἄνδρες τὸ 1630 τοὺς σάκκους τούτους, τοὺς ἤρπασεν ὁμοῦς ἀμέσως τὸ γυναικεῖον ῥῆλον καὶ τοὺς οἰκαιοποιήθη. Ὁ Σουλτὰν ἔφερε σωρὸν μὲν πανίων περὶ τὸ στήθος, ὀλίγας δὲ πτυχὰς περὶ τοὺς πόδας· ἀλλ' οἱ σύγχρονοι τοῦ Μολιέρου, ἀναστήσαντες τὸν Ἰσπανικὸν συρμὸν τῆς παρελθούσης ἑκατονταστηρίδος, ἔφεραν εἰς τὸ μέσον τὰ βραχία ἐκεῖνα καὶ ἀπῆλλαξαν τὰ στήθη ἀπὸ τὰ πανία. Αἱ Γαλλίδες ὁμοῦς ἐτήρησαν τὸν μέσον ὅρον μέχρι τῆς ἀντιδυσσεύσεως. Τὸ 1710, ὡς νὰ παρεσφύρησαν καὶ αὐταὶ ἀπὸ τὸν ἀτακτον πυρετὸν τὸν ἀναρπλέοντα τότε τὰς διανοίας, ἀπεμακρύνθησαν διὰ μιᾶς ἀπὸ τὰ ὅρια τοῦ ὀρθοῦ λόγου καὶ ἀπὸ τὸν φυσικὸν τύπον, καὶ ἤρχισαν νὰ περιβάλλωσι τὰ κάλλη των μὲ ψευδεῖς στολισμοὺς, οἵτινες προώδευον ἀδιακόπως κατὰ τε τὸ μέγεθος καὶ τὸν ὄγκον, καὶ τοσοῦτον ὠρίμασαν ὥστε ὁμοιάζον ἄλλοι κολοσσοί. Τὸ 1720, συγγραφεὺς τις ἐν Ὀλλανδίᾳ, ὅστις ἐκράτει εἰς ἀδιάκοπον κίνησιν τὰ πιστήρια τῆς πατρίδος του, οὔτινας ὁμοῦς τὸ ἄθλιον ὕψος παρεσκεύαζε τὰ πλήθη εἰς τὰ νὰ παρδεσθῶσι τὰς μετὰ μικρὸν ἐπικρατησάσας ιδέας τοῦ Μοντεσκιου καὶ τοῦ Βολταίρου, ἔγραψε ταῦτα· « Τὸ τρομαρὸν πλάτος τῶν βαλενοστυλωμένων φουστανίων αὐξάνει ἀδιακόπως. Μετ' ὀλίγον δὲν θὰ χωρῶσιν αἱ

γυναῖκες οὕτε εἰς τὰς ἀμάξας αὐτὰς, ἐκτὸς μόνον ἂν κατασκευασθῶσι τοιαῦται πλατύτεραι καὶ τῶν ὀδῶν. Διατί καὶ οἱ νέοι δὲν ἀνασταίνουνσι τὰ ἀρχαῖα ἐκεῖνα σκηνία; τότε πᾶσα προσέγγισις μεταξὺ τῶν δύο φύλων θὰ γίνῃ ἀδύνατος. » Καὶ ὁμοῦς τὰ ρουστανία ἐφούσκωναν ἔτι μᾶλλον τὰ ὀχυρώματα μύνα καὶ αἱ ἀντηρίδες ἦτοί τὰ στηρίγματα μετερέοντο ποτὲ μὲν δεξιὰ ποτὲ δὲ ἀριστερά, καὶ ἄλλοτε ἀνὰ πᾶσαν τὴν περιφέρειαν. Καὶ Βολταῖρος καὶ Πόπ καὶ Σουίφτ καὶ Κάννιγκ καὶ Μοντεσκιού ἐστράτευσαν ἄθροοι ἐπὶ τὰ ὀχυρώματα ταῦτα· ἀλλὰ πάντες συνετρίβησαν πρὸ τῶν ἀητητήτων ἐκείνων κανύστρων. Ὁ τρομερώτερος τῶν ἐχθρῶν τοῦς ὁποίους ὠνόμαζα, ὁ Βολταῖρος, ἐξαπέστειλε πολλάκις κατὰ τῶν θηλυκῶν ὀχυρωμάτων ὁλόκληρον τὸν τρατὸν τῆς δηκτικῆς του χλεῦης, ἀλλ' εἰς μάτην! Γράφων Μέμνονα τὸν σοφόν, ἔλεγεν ὅτι αἱ γυναῖκες τοῦ καιροῦ ἐκείνου αἱ ἐσκήκοναν εὐχερῶς περὶ ἐκιντὰς βιρέλλια εἰκοσιτεσσάρων ποδῶν περιφέρειαν ἔχοντα. Ἀλλὰ καὶ ὁ Μοντεσκιού τὰς καλαφίξει δαινῶς εἰς τὰς Περσικὰς ἐπιστολάς. Ἡ Σορβόννα αὐτῇ, συμφωνήσασα μὲ τὸν Βολταῖρον καὶ τὸν Μοντεσκιού, ἐξηκόντισε τοὺς κεραινοὺς τῆς κατὰ τῶν γυναικῶν· ἀλλ' οἱ κεραινοὶ οὐδὲ κἂν ἐτσουρούρυσαν τὰ ρουστανία τῶν. Καὶ φιλοσοφία καὶ θεολογία ἀπέβησαν ἄρα ὅλως ἀνίσχυροι.

» Ἀνώνυμόν τι φυλλάδιον πραγματευόμενον περὶ τῶν προσβαλλόντων τὴν συνείδησιν, τυπωθὲν δὲ τὸ 1728, ἀποδεικνύει ὅτι ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης οἱ θεοροδούμενοι κατεδίκαζον τὴν ὑπερβολικὴν περιφέρειαν τῶν ρουστανίων, ὅπως καὶ σήμερον ὁ Κ. Δαγκλὺρ εἰς τὸ *Περὶ τῆς παραδοξίας τοῦ γυναικείου ἐνδύματος* κατὰ τὸ 1828 ἔτος. «Εἶναι συγχωρημένον, ἐρωτᾷ ὁ εὐσεβὴς τοῦ φυλλαδίου συγγραφεὺς, νὰ φορῶμεν κύνυστρα; Εἶναι κἂν συγχωρημένον καὶ νὰ τὰ βλέπωμεν; » Αὖτις δὲ ἀμφοτέρω τὰ ζητήματα ταῦτα ἀποφατικῶς, προσθέτων μὲ ὕψος κατανύξεως καὶ ἡδυπαθείας συνάμα ὁποῖον θὰ μετεχειρίζετο καὶ ὁ Ἰαρτουῦρος· «Βέβαια, τὸ ρούσκωμα τῶν κανύστρων φέρει ἀμέσως τὸν νοῦν εἰς τὴν γύμνωσιν, καὶ γεννᾷ ιδέας καὶ σκέψεις ἀσέμνους αἱ ὁποῖαι μολύνουσι τὴν φαντασίαν. » Ἀλλ', ὦ καλέμου διδάσκαλε! πολὺ φοβοῦμαι μήπως ἡ φαντασία σου τοῦ διδάσκοντος δὲν ἔχῃ ἀνάγκην νὰ ἰδῇ τὰ ρουστανία ρουστανία διὰ νὰ μολυνθῇ. Συμβουλευθήτι ἂν θέλῃς ἓνα κάποιον ζῶντα, ἄνθρωπον ἀξιόραστον καὶ εὐσεβῆ, ἔχοντα πολὺ, ἄπειρον μάλιστα, πνεῦμα καὶ οἶστρον μέγαν, οἶστρον πολλάκις τολμηρώτατον, εὐλαβῆ ὁμοῦς καὶ γνωρίζοντα κατὰ βίθους τὰ θεολογικὰ καὶ γυναικεῖα ζητήματα. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς δὲν φρονεῖ ὅπως καὶ σὺ· ἐξ ἐναντίας, εἰς μίαν τῶν μυθιστοριῶν τοῦ κατεχώρισε περιγραφὴν γλαφυρωτάτην, ἀνθρωπάτην, ὀγκωδεστάτην ὡς ρουστανιον, τῶν μυστικῶν ἐνδυμάτων περὶ ὧν ὁ λόγος. Τὴν πανοσιότητά του δὲν σκενδαλίζουσιν ὡς καὶ σὲ αἱ πτυχαὶ ἐκεῖναι ὑπὸ τὰς ὁποίας, λέγει, διαρᾷ ὁ ὀφθαλμὸς τὰ λιγυρὰ μέλη· βεβαίως μάλιστα βεβηλώσιν τὸ κατ' ἐμὲ πολλὰ δεινὴν τὴν ὁποίαν δὲν τολμῶ νὰ ἐπικυρώσω, ὅτι θεῖα εἶναι τῶν μελῶν τούτων ἡ ἀξία.

» Ἐπὶ Κάννιγκος, τὰ κύνυστρα, ποτὲ μὲν πλατυνόμενα, ποτὲ δὲ πιεζόμενα καὶ ἄλλοτε μακρυνόμενα, ἐλαττούμενα, κυλινδόμενα, γενόμενα ὠσειδῆ, κυκλοτερῆ, σεληναῖα καὶ ἡμικύκλια, ἐξηκολούθουν σκηπτροῦχα καὶ βασιλεύοντα μετὰ πολλοῦ κρότου. Ἀλλ' ἡ ἐπανάστασις κατέστρεψεν αὐτά. »

(Ἔπεται τὸ τέλος.)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

—000—

ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΤΡΙΚΟΥΤΗ *Ἱστορία τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως*, τόμ. Α'. Ἐν Λονδίῳ, ἐκ τῆς ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ Ἐρυστοῦ Λέοντος τυπογραφίας Φραγκίσκου καὶ Ταυλόρου.

(Ἴδι φυλλάδ. 189. σελ. 495.)

Καὶ αὕτη μὲν ἡ τῶν ξένων κρίσις περὶ τῆς *Ἱστορίας* τῆς *Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως*. Ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα τοὺς δύο πρώτους τόμους ἐδέχθη μετὰ φιλοφροσύνης τὸ κοινόν, καὶ μόνον ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ τρίτου ἡ διάθεσις τινων ἐφάνη τραπεῖσα ἐπὶ τὸ δυσμενέστερον. Ἐνιοὶ δὲ καὶ ἐκάκισαν ἡμᾶς ὡς ἀρκεσθέντας εἰς μόνον τῆς ἀλλοτρίας γνώμης τὴν ἐπανάληψιν, καὶ μὴ στηρίζοντας διὰ κριτικῆς τινος ἀναλύσεως τὰ ὀλίγα ὅσα ὑπὲρ ἐκείνης εἵπομεν.

Τὸ καθ' ἡμᾶς ὁμοῦς, καὶ ἡ δυσμένεια καὶ ἡ μομφὴ ἔχουσί τι ἐσπευσμένον καὶ ἀδικαιολόγητον. Αὕτη μὲν, διότι δυσκολωτάτη ἴσως δὲ καὶ ἀδύνατος σήμερον ἡ διηκριβωμένη καὶ εὐστόχος ἀνατομία τοῦ ἀνὰ χεῖρας πονήματος. Ἡ *Ἱστορία* τῆς *Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως*, ὡς καὶ πᾶσα ἱστορία, διττῶς εἶναι ἐξεταστέα, κατὰ τὸ φιλολογικὸν καὶ κατὰ τὸ πραγματικόν. Καὶ περὶ μὲν τοῦ πρώτου, προτιμότερον ἐλογίσθημεν νὰ ἐπαναλάβωμεν τὰς γνώμης τῶν ἐσπερίων σοφῶν, ἐπιστημονικωτέρων ἢ καὶ ἀπαθεστέρων ὑπολαβόντες αὐτάς· περὶ δὲ τοῦ ἄλλου, τοῦ πραγματικοῦ, ἀπεσχύμεθα πάσης συζητήσεως, οὐ μόνον ὡς διστάζοντες ν' ἀποφανθῶμεν περὶ γεγονότων ὧν τὸ μὲν ἀληθές πολλάκις σήμερον δυσεξέλεγκτον, τὴν δὲ ἀξίαν θέλει ζυγοστατήται καὶ κυρώσει μεταγενεστέρω ἔρευνᾳ, ἀλλὰ καὶ ὡς ἀγνώστων ἔτι τῶν αἰτίων καὶ τῶν σχέσεων πολλῶν ἐκ τῶν πεπραγμένων· διότι ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ βίου τῶν ἐθνῶν οὐδὲν ἀσύνδετον καὶ ἀνεξάρτητον. Ἡ ἱστορία δὲν εἶναι ἀπλῆ ἀρήγησις πράξεων· ταύτας πολλάκις μανθάνομεν ἀκριβέστερον ἐξ ὑπομνημάτων καὶ ἡμερολογίων καὶ σημειώσεων καὶ ἀφελῶν χρονικῶν· ἀλλ' ὁ φιλοσοφικὸς ἐλεγχος καὶ ἡ λογικὴ αὐτῶν συναρμολογία καὶ ἐρμηνεία.

Τοιαύτης ἄρα οὐσῆς τῆς ἱστορίας, τίνα ἔχομεν ἀσφαλῆ στοιχεῖα συγκρίσεως ὅπως ἐξελέγξωμεν τὴν τῆς *Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως*; Ἔτι καὶ σήμερον, ὅτε εἰκοσιοκτὼ παρῆλθον ἐνιαυτοὶ ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ ἀγῶνος, πολλῶν, οὐ μόνον τῶν κατ' ἰδίαν, ἀλλὰ